

สำหรับสถานการณ์การผลิตน้ำมันดิบของโลกในปี 2524 นั้น ปรากฏว่าลดลงจากระยะเดียวกันปี 2523 ในอัตราร้อยละ 6.45 โดยในปี 2524 ผลผลิตน้ำมันดิบของโลกมีจำนวน 21,347 พันล้านบาร์เรล เทียบกับปี 2523 ผลิตได้ 22,820 พันล้านบาร์เรล

ผลผลิตน้ำมันดิบของโลกในปี 2524 ซึ่งลดลงในอัตราดังกล่าวสืบเนื่องมาจากผลผลิตของกลุ่มประเทศสมาชิกโอเปกลดลงในอัตราร้อยละ 16.3 ในขณะที่ประเทศโลกเสรีนอกกลุ่มโอเปกผลิตได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1.2 และกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ผลิตได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1.0

มูลเหตุอันสำคัญยิ่งที่ทำให้ผลผลิตน้ำมันดิบของโลกปี 2524 ลดลงในอัตราร้อยละถึงร้อยละ 6.45 สรุปได้ดังนี้

(1) ในปี 2523 ประเทศอุตสาหกรรมสำคัญของโลกกักตุนน้ำมันสำรองไว้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองในตะวันออกกลางโดยเฉพาะในอิหร่าน ซึ่งยึดเอื้อมาจากปี 2522

(2) การใช้น้ำมันดิบของโลกในปี 2523 มีแนวโน้มลดลงประมาณร้อยละ 4 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของโลกชะลอตัวลง

(3) ระดับราคาพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นอันมากในช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันปี 2522-2523 ยังผลให้ประเทศผู้นำเข้าน้ำมันของโลกโดยทั่วไปเริ่มดำเนินมาตรการประหยัดการใช้พลังงานอย่างจริงจัง

(4) กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปกเริ่มจำกัดการผลิตน้ำมันดิบลงเพราะสำรองน้ำมันดิบมีแนวโน้มลดลง

(5) เกิดสงครามระหว่างอิรัก-อิหร่าน (ผู้ซึ่งผลิตน้ำมันดิบ

ได้มาก เป็นอันดับสองและสามของกลุ่มประเทศสมาชิกโอเปคในปี 2522 ตามลำดับ) ในช่วงปลายเดือนกันยายน 2523 ส่งผลให้ปริมาณการผลิตน้ำมันดิบของประเทศทั้งสองลดลงเป็นอันมาก

ถ้าหากพิจารณาความเคลื่อนไหวของปริมาณการผลิตน้ำมันดิบในปี 2524 โดยแยกตามแหล่งผลิตที่สำคัญของโลกก็จะพบว่ากลุ่มประเทศสมาชิกโอเปคผลิตน้ำมันดิบได้ในปริมาณที่ลดลงเกือบทุกประเทศ และประเทศที่ผลิตน้ำมันดิบลดลงในอัตราสูงสุดก็คืออิรัก โดยในปี 2524 ผลิตได้เพียง 44 ล้านตัน เทียบกับปี 2523 ผลิตได้ 130 ล้านตัน ลดลงถึงร้อยละ 66.1 รองลงมาคือลิเบีย ไนจีเรีย คูเวต แอลจีเรีย และอิหร่าน ผลิตได้ลดลงในอัตราร้อยละ 35.9 33.2 28.8 22.4 และ 15.1 ตามลำดับ

ผลผลิตน้ำมันดิบของโลกเสรีนอกกลุ่มโอเปคปี 2524 มีประมาณ 1,002.97 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปี 2523 ร้อยละ 1.5 ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มของผลผลิตในเม็กซิโกและทะเลเหนือ ซึ่งเม็กซิโกผลิตได้เพิ่มขึ้นในอัตราสูงร้อยละ 12.4 และสหราชอาณาจักรผลิตได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.6 ส่วนสหรัฐอเมริกาผู้ผลิตรายใหญ่ในกลุ่มนี้ผลิตได้ลดลงเล็กน้อยจากประมาณ 482.21 ล้านตัน ในปี 2523 เป็น 477 ล้านตันในปี 2524 หรือลดลงในอัตราร้อยละ 1.34

ทางด้านกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์นั้น ปรากฏว่าในปี 2524 ผลิตได้รวมกันประมาณ 730.85 ล้านตัน ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2523 โดยสหภาพโซเวียตรัสเซียผลิตได้ 609 ล้านตันเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีนและโรมาเนียผลิตได้ 100 และ 11 ล้านตัน ลดลงในอัตราร้อยละ 5.6 และ 4.3 ตามลำดับ

ประเทศซึ่งสามารถผลิตน้ำมันได้มากที่สุดของโลก 10 อันดับแรกตามสถิติการผลิตปี 2524 มีดังนี้

ตารางที่ 2.6

ผลผลิตน้ำมันดิบ 10 อันดับแรกของโลกปี 2524

หน่วย : ล้านตัน

ประเทศ	ผลผลิต	ร้อยละของผลผลิตโลก
1. สหภาพโซเวียต	609	21.31
2. ซาอุดีอาระเบีย	490	17.14
3. สหรัฐอเมริกา	477	16.68
4. เม็กซิโก	120	4.20
5. เวเนซุเอลา	115	4.02
6. สาธารณรัฐประชาชนจีน	100	3.50
7. สหราชอาณาจักร	89	3.11
8. แคนาดา	75	2.62
9. อินโดนีเซีย	68	2.38
10. ไนจีเรีย	68	2.38
รวม 10 ประเทศ	2,242	78.42
รวมผลผลิตโลก	2,859	100.00

ที่มา : Petroleum Economist, January 1982.

วิกฤตการณ์น้ำมันของโลก 2 ครั้งที่ผ่านมาและผลกระทบ

วิกฤตการณ์น้ำมันโลกซึ่งอุบัติขึ้นถึงสองครั้งในช่วงปี 2513-2523 ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลกอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์น้ำมันโลกครั้งแรกในช่วงปลายปี 2516-2517 ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยขึ้นในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ของโลก อาทิเช่น ในปี 2517 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Real GNP) ของสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น มีค่า -2.0 -1.4 และ -0.3 ตามลำดับ ในปีรุ่งขึ้นภาวะเศรษฐกิจถดถอยได้ขยายวงกว้างออกไปอีกยังผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมของโลกในปี 2518 มีค่า -0.8 เปรียบเทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 ในปี 2517 ส่วนวิกฤตการณ์น้ำมันโลกปี 2522 นั้น ยังผลให้เกิดการชะลอตัวลงของภาวะเศรษฐกิจโลก โดยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมของโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 ในปี 2522 เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 ในปี 2521 และในปี 2523 เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย

สำหรับมูลเหตุสำคัญที่นำไปสู่วิกฤตการณ์น้ำมันโลกในแต่ละครั้ง และ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมานั้น จะได้แยกพิจารณาออกเป็น 2 ช่วงเวลาคือ ระยะเวลาปลายปี 2516-2521 และระยะปี 2522-2523

(ก) - ระยะเวลาปลายปี 2516-2521 วิกฤตการณ์น้ำมันโลกซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2516 สืบต่อเนื่องมาในปี 2517 มีมูลเหตุสำคัญยิ่งก็คือการทำสงครามระหว่างอาหรับกับอิสราเอลในตอนต้นเดือนตุลาคม 2516 ซึ่งอันที่จริงชนชาติทั้งสองนี้มีเรื่องบาดหมางกันมาช้านานแล้วเกี่ยวกับเรื่องของดินแดน จึงได้มีการรบพุ่งกัน เรื่อยมาและเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นในสงครามหกวัน เมื่อเดือนตุลาคม 2510

ในครั้งนั้นอิสราเอลสามารถยึดครองดินแดนซึ่งชาวปาเลสไตน์ใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ โดยสิ้นเชิง ก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นแก่ชนชาวอาหรับโดยทั่วไป ประเทศอาหรับในอานเปอร์เซียได้ใช้ความเพียรพยายามทุกวิถีทางที่จะบีบบังคับให้อิสราเอลถอนตัวออกจากดินแดนที่ยึดครองไว้จากสงครามหกวันและยอมรับสิทธิของชาวปาเลสไตน์ แต่อิสราเอลก็พยายามบ่ายเบี่ยงเรื่อยมา

ชนชาวอาหรับพิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรการที่จะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของตนได้ก็คือ การลดปริมาณการผลิตและจำกัดการขายน้ำมันลง (Embargo) พร้อม ๆ กับการเพิ่มราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น โดยองค์การประเทศอาหรับผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก (Organization of Arab Petroleum Exporting Countries : OAPEC) ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นในเดือนมกราคม 2511 มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ คือ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต ลิเบีย แอลจีเรีย บาร์เรน อิรัก คาทาร์ ซีเรีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอียิปต์ (ต่อมาเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2522 อียิปต์ถูกขับออกจากองค์การฯ ในข้อหาทรยศต่อองค์การฯ ไปเจรจาสันติภาพกับอิสราเอล ซึ่งเป็นปรปักษ์กับชนชาวอาหรับทั้งหมด) เป็นผู้นำในการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้เพราะกลุ่มประเทศอาหรับซึ่งเป็นสมาชิกทั้งในองค์การ OAPEC และองค์การประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก (Organization of Petroleum Exporting Countries : OPEC) สามารถครอบครองปริมาณการผลิตน้ำมันดิบได้ถึงร้อยละ 67.80 ของผลผลิตน้ำมันดิบรวมของประเทศโลกเสรีในปี 2516 ดังนั้นกลุ่มประเทศเหล่านี้จึงตัดสินใจใช้น้ำมันเป็นอาวุธทางเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อให้อิสราเอลยินยอมปฏิบัติตามความต้องการของฝ่ายตน โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มราคาน้ำมันดิบชนิดอาระเบียนไลท์ทันทีจากบาร์เรล

ละ 3.01 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 1 ตุลาคม 2516 เป็นบาร์เรลละ 5.12 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 16 ตุลาคม 2516 ยังผลให้รายได้จากค่าภาษีน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัว (จากที่เคยได้รับบาร์เรลละ 1.77 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 1 ตุลาคม 2516 เป็นบาร์เรลละ 3.05 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 16 ตุลาคม 2516)

2. กลุ่มประเทศอาหรับทั้งหมดในองค์การ OAPEC ได้เปิดประชุมขึ้นที่คูเวตเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2516 และมีมติให้ลดปริมาณการผลิตน้ำมันดิบลงทุกเดือน ในอัตราร้อยละ 5 ของเดือนก่อนหน้า จนกว่าอิสราเอลจะถอนตัวออกจากดินแดนที่ยึดครองได้ในสงครามหกวัน เมื่อเดือนตุลาคม 2510 พร้อมกันนั้นอิสราเอลจะต้องยอมรับสิทธิชาวปาเลสไตน์ด้วย

3. กลุ่มประเทศอาหรับส่วนหนึ่งอันประกอบด้วยลิเบีย แอลจีเรีย อาบูดาบี (ในปี 2517 อาบูดาบีได้รวมตัวกับรัฐเล็ก ๆ บนอ่าวเปอร์เซีย เป็นประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) ซาอุดีอาระเบีย อิรัก บาร์เรล คูเวต และ คาทาร์ ได้ประกาศงดส่งน้ำมันดิบให้สหรัฐอเมริกาโดยสิ้นเชิง ต่อมาคูเวต อาบูดาบี คาทาร์บาร์เรล และซาอุดีอาระเบียก็งดส่งน้ำมันให้เนเธอร์แลนด์ด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มประเทศอาหรับเหล่านี้ระบุว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและเนเธอร์แลนด์ให้การสนับสนุนอิสราเอล ยังผลให้สหรัฐอเมริกาต้องขาดแคลนน้ำมันดิบถึงร้อยละ 6 จากระยะเวลา ก่อนหน้า ส่วนเนเธอร์แลนด์ซึ่งเป็นผู้กลั่นน้ำมันเพื่อส่งต่อไปยังสหรัฐอเมริกาและยุโรป ต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลนน้ำมันดิบไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ผลจากมาตรการดังกล่าว ทำให้โลกต้องขาดแคลนน้ำมันดิบทันทีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10

4. ประเทศอาหรับในอ่าวเปอร์เซีย 6 ประเทศ อันประกอบด้วยอิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย คูเวต อิรัก อาบูดาบี และคาทาร์ ได้จัดให้มีการประชุมที่กรุงเตหะราน เมืองหลวงของอิหร่าน เมื่อวันที่ 22-23 ธันวาคม 2516 โดยมีมติ

ร่วมกันทำให้เพิ่มราคาประกาศ (Posted Price) น้ำมันดิบอาระเบียชนิดไลท์ จากระดับบาร์เรลละ 5.12 เหรียญสหรัฐ. เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2516 เป็นบาร์เรลละ 11.65 เหรียญสหรัฐ. และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2517 เป็นต้นไป (ซึ่งผลจากการเพิ่มราคาน้ำมันนี้ทำให้รัฐบาลของกลุ่มประเทศดังกล่าวมีรายได้จากค่าภาษีน้ำมันเพิ่มขึ้นจากบาร์เรลละ 3.05 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 16 ตุลาคม 2516 เป็นบาร์เรลละ 7 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 1 มกราคม 2517) ทั้งนี้ให้มีผลใช้บังคับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

5. ในตอนกลางปี 2517 กลุ่มประเทศอาหรับ (ยกเว้นซาอุดีอาระเบีย) มีมติให้เพิ่มค่าภาคหลวง (Royalties) จากอัตราเต็มร้อยละ 12.5 เป็นร้อยละ 14.5 โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2517 เป็นต้นไป และให้คงราคาประกาศไว้เท่าเดิม (บาร์เรลละ 11.65 เหรียญสหรัฐ.) กับทั้งยังให้เพิ่มภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ (premium) จากบริษัทน้ำมันอัคร้อยละ 3.5 อันมีผลทำให้ระดับราคาตลาด (Official sale price) ของบริษัทน้ำมันนานาชาติสำหรับน้ำมันดิบอาระเบียชนิดไลท์ต้องเพิ่มราคาจากบาร์เรลละ 9.41 เหรียญสหรัฐ. เป็น 9.74 เหรียญสหรัฐ. และราคาน้ำมันชนิดอื่น ๆ ให้เพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกันตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อชดเชยกับภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในประเทศอุตสาหกรรม

6. ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2517 ซาอุดีอาระเบีย อายูตามี และคัตาร์ ลดราคาประกาศลงบาร์เรลละ 40 เซนต์สหรัฐ. เหลือบาร์เรลละ 11.25 เหรียญสหรัฐ. โดยให้คงราคานี้เป็นเวลาอย่างน้อย 9 เดือน แต่ให้เพิ่มอัตราภาษีการจำหน่ายน้ำมันดิบจากร้อยละ 65.75 เป็นร้อยละ 85 และเพิ่มค่าภาคหลวงเป็นร้อยละ 20 มาตรการดังกล่าวนี้ยังผลให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากบาร์เรลละ 9.74 เหรียญสหรัฐ. เป็น 10.46 เหรียญสหรัฐ. ทั้งยังเป็นการ

บีบบังคับมิให้บริษัทน้ำมันนานาชาติจำหน่ายน้ำมันดิบสูงกว่าราคานี้ เพราะถึงแม้จะซื้อโดยตรงจากรัฐบาลของประเทศทั้งสามก็จะซื้อได้ในราคาเดียวกันคือบาร์เรลละ 10.46 เหรียญสหรัฐ.

7. สมาชิกโอเปกจัดให้มีการประชุมขึ้นที่กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 12-13 ธันวาคม 2517 เพื่อพิจารณากำหนดราคาจำหน่ายน้ำมันใหม่โดยที่ประชุมตกลงจะให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบกำหนดราคาน้ำมันแบบเก่าที่คิดคำนวณจากเงินภาษีและค่าภาคหลวง โดยหันมาใช้ฐานจากราคาเฉลี่ยที่ถือเป็นรายได้ของรัฐบาลคือบาร์เรลละ 10.12 เหรียญสหรัฐ. ซึ่งประเทศสมาชิกจะเปลี่ยนแปลงราคาประกาศอัตราภาษี อัตราค่าภาคหลวง สัดส่วนของน้ำมันที่รัฐจะได้รับอย่างไรก็ได้ ทั้งนี้รายได้เฉลี่ยเข้ารัฐจะต้องเป็นอัตราบาร์เรลละ 10.12 เหรียญสหรัฐ. สำหรับน้ำมันดิบอาระเบียในไลท์ และให้คงราคานี้ไปอีก 9 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2518 เป็นต้นไป

ระบบราคาน้ำมันแบบใหม่นี้เป็นการเพิ่มราคาจำหน่ายน้ำมันขึ้นอีกร้อยละ 3.9 ทำให้ราคาน้ำมันที่ประเทศผู้ผลิตจำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ค้าน้ำมันสูงขึ้นจากบาร์เรลละ 9.74 เหรียญสหรัฐ. เป็น 10.12 เหรียญสหรัฐ. และเป็นผลให้ต้นทุนของบริษัทผู้ค้าน้ำมันเพิ่มขึ้นอีกบาร์เรลละ 38 เซนต์สหรัฐ. ระบบใหม่นี้มีผลใกล้เคียงกับที่ซาอุดีอาระเบีย อาบูดาบี และกาตาร์ ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2517 อันจะทำให้ประเทศผู้ซื้อน้ำมันต้องรับภาระมากขึ้นไปอีก แต่กลุ่มประเทศผู้ผลิตได้หาทางที่จะตรึงราคาน้ำมันมิให้สูงขึ้นด้วยการนำน้ำมันส่วนที่รัฐกันเอาไว้ร้อยละ 5 ออกจำหน่ายโดยตรงให้กับประเทศผู้ซื้อในราคาที่กำหนดไว้บาร์เรลละ 10.46 เหรียญสหรัฐ. ระบบราคาแบบใหม่นี้จะช่วยให้ประเทศผู้ซื้อได้น้ำมันราคาถูกลงจากที่เคยซื้อบาร์เรลละ 10.83 เหรียญสหรัฐ. เหลือ 10.46 เหรียญสหรัฐ. ในขณะที่

เดียวกันก็สามารถป้องกันไม่ให้บริษัทน้ำมันขายเกินราคาบาร์เรลละ 10.46 เหรียญสหรัฐ. สำหรับน้ำมันดิบอาระเบียไนท์ นอกจากนี้ยังสามารถลดอัตรากำไรของบริษัทน้ำมันลงเหลือเพียงบาร์เรลละ 34-37 เซนต์สหรัฐ. อีกด้วย

ตารางที่ 2.7

ระดับราคาประกาศน้ำมันดิบ (Posted Price)

(อาระเบียไนท์ 34 API)

(เหรียญสหรัฐ. ต่อบาร์เรล)

ช่วงเวลา	ราคาประกาศ*	ค่าภาษี
2511-2512	1.80	0.88
กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2514	2.18	1.26
มกราคม-มีนาคม 2516	2.59	1.51
มิถุนายน 2516	2.90	1.70
1 ตุลาคม 2516	3.01	1.77
16 ตุลาคม 2516	5.12	3.05
1 มกราคม 2517	11.65	7.00
1 มกราคม 2518	11.25	7.00
1 มกราคม 2519	12.38	n.a.
1 มกราคม 2520	12.99	n.a.
1 มกราคม 2521	13.62	n.a.

*ราคาประกาศ (Posted price) หมายถึงราคาที่ใช้สำหรับคำนวณภาษีและค่าภาคหลวง ซึ่งประเทศเจ้าของมือน้ำมันกำหนดไว้โดยใช้น้ำมันดิบชนิดอาระเบียไนท์ 34 API เป็นมาตรฐาน (marker crude) ในการเทียบราคาน้ำมันดิบชนิดอื่น ๆ

n.a. ไม่มีข้อมูล

ที่มา : Energy, Resources, and Policy โดย Richard C. Drof

หน้า 125 และ Petroleum Intelligence Weekly ฉบับต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปกก็ได้ใช้ความเพียรพยายามที่จะปรับราคาน้ำมันสูงขึ้นอีกเพื่อชดเชยกับค่าเงินตราสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งลดลงเรื่อยมา ก็เพื่อเป็นการชดเชยกับอัตราเงินเฟ้อในประเทศอุตสาหกรรมของโลก โดยหาทางโยกราคาน้ำมันดิบกับดัชนีราคาสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ทั้งนี้เพื่อรักษาค่าที่แท้จริงของน้ำมันไม่ให้ตกลงไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลังจากปี 2518 เป็นต้นมา ระดับราคาประกาศน้ำมันดิบได้เพิ่มสูงขึ้นไปอีก เป็นบาร์เรลละ 12.38 เหรียญสหรัฐ, 12.99 เหรียญสหรัฐ, และ 13.62 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 1 เดือนมกราคมของปี 2519 2520 และ 2521 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันราคาน้ำมันในตลาดประมูลก็ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นบาร์เรลละ 11.51 เหรียญสหรัฐ, 12.09 เหรียญสหรัฐ, และ 12.70 เหรียญสหรัฐ. ในช่วงเวลาเดียวกันตามลำดับด้วย

ราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วนี้มีผลให้ประเทศผู้ใช้น้ำมันทั้งหลายดำเนินมาตรการประหยัดการใช้น้ำมันลงเป็นอันมาก ถึงกับทำให้ประเทศสมาชิกโอเปกมีน้ำมันเหลือจากการจำหน่ายถึงวันละ 4-5 ล้านบาร์เรล ในช่วงปลายปี 2517 ซึ่งก็หมายความว่า ผลผลิตน้ำมันดิบถึงแม้ว่าจะลดลงเล็กน้อยจากที่เคยผลิตได้เฉลี่ยวันละ 30.96 ล้านบาร์เรล ในปี 2516 เป็น 30.68 ล้านบาร์เรล ในปี 2517 หรือลดลงร้อยละ 0.90 แต่สามารถส่งออกได้เฉลี่ยเพียงวันละ 25-26 ล้านบาร์เรล เมื่อเป็นเช่นนี้สมาชิกโอเปกจึงตกลงใจลดปริมาณการผลิตลงโดยเริ่มมีผลตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2518 เป็นต้นไป ผลผลิตน้ำมันดิบทั้งหมดของสมาชิกโอเปกจึงลดลงจากระดับเฉลี่ยวันละ 29.62 ล้านบาร์เรล ในเดือนกันยายน 2517 เหลือเพียง 27.85 ล้านบาร์เรลในเดือนกรกฎาคม 2518 จนกระทั่งถึงสิ้นปี 2518 ผลผลิตเฉลี่ยลดลงเหลือวันละ 27.22 ล้านบาร์เรล ซึ่งเป็นอัตราต่ำสุดนับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโอเปกเมื่อปี 2503 เป็นต้นมา

จากการลดปริมาณการผลิตน้ำมันดิบดังกล่าว ทำให้กำลังการผลิตส่วนที่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ (Shut-In Capacity) ของสมาชิกโอเปกทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากระดับเฉลี่ยวันละ 7.70 ล้านบาร์เรล ในเดือนกันยายน 2517 เป็นวันละ 10.25 ล้านบาร์เรล ในเดือนกรกฎาคม 2518 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33.12 นั่นคือการใช้กำลังการผลิตจริงของสมาชิกโอเปกในเดือนกรกฎาคม 2518 มีเพียงร้อยละ 73.10 ของกำลังการผลิตทั้งหมด เปรียบเทียบกับระยะเดือนกันยายน 2517 มีการใช้กำลังการผลิตจริงถึงร้อยละ 79.38 ของกำลังการผลิตทั้งหมด

สำหรับผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2516 ถึง 2517 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- (1) ผลกระทบต่อประเทศเจ้าของบ่อน้ำมัน
- (2) ผลกระทบต่อบริษัทค้าน้ำมันนานาชาติ
- (3) ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรม
- (4) ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา

(1) ผลกระทบต่อประเทศเจ้าของบ่อน้ำมัน ประเทศเจ้าของบ่อน้ำมันซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปก ได้รับประโยชน์ในแง่ของรายได้ภาษี ค่าภาคหลวง และรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันดิบไปยังต่างประเทศ ดังจะเห็นได้ว่า ก่อนเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งนี้รายได้จากภาษีน้ำมันซึ่งรัฐบาลของประเทศผู้ผลิตในตะวันออกกลางมีค่าเพียงระหว่างบาร์เรลละ 0.88-1.77 เหรียญสหรัฐ. ในช่วงปี 2511 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2516 แต่หลังจากเกิดสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลขึ้นในตอนต้นเดือนตุลาคม 2516 กลุ่มประเทศอาหรับก็ดำเนินมาตรการจำกัดปริมาณการจำหน่ายน้ำมันไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก พร้อม ๆ กับเพิ่มราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้รายได้จากค่าภาษีน้ำมันเพิ่มขึ้นจากบาร์เรลละ 1.77 เหรียญสหรัฐ.

ในวันที่ 1 ตุลาคม 2516 เป็นบาร์เรลละ 3.05 เหรียญสหรัฐ. และเพิ่มขึ้นอีกกว่า 1 เท่าตัวเป็นบาร์เรลละ 7.00 เหรียญสหรัฐ. ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2517 เป็นต้นไป ขณะเดียวกันอัตราค่าภาคหลวง (Royalty Rate) ก็ได้มีการพิจารณาปรับปรุงเพิ่มขึ้นจากที่เคยเรียกเก็บร้อยละ 12.5 ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ เป็นร้อยละ 14.5 ร้อยละ 16.6 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.0 ในเดือนพฤศจิกายน 2517 และจากความร่วมมือกันอย่างจริงจังของมวลเหล่าสมาชิกโอเปคตลอดระยะเวลาตั้งแต่ได้เริ่มก่อตั้งองค์การเมื่อปี 2503 เป็นต้นมานั้น ยังความสำเร็จอันยิ่งใหญ่มาสู่กลุ่มประเทศ เพราะนอกจากจะสามารถลดบทบาทของบริษัทน้ำมันนานาชาติได้โดยลำดับแล้ว ยังสามารถกำหนดราคาจำหน่ายน้ำมันดิบได้อย่างอิสระอีกด้วย และจากมาตรการเพิ่มราคาน้ำมันดิบในช่วงปลายปี 2516-2517 ทำให้กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปคมีรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ดังจะเห็นได้ว่าในปี 2517 สมาชิกโอเปคมีรายได้เฉพาะจากการจำหน่ายน้ำมันเพียงอย่างเดียวเป็นจำนวนรวมกันถึง 96,3 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปี 2516 มากกว่า 3 เท่าตัว แต่ถ้าหากพิจารณาย้อนหลังไปประมาณ 25 ปี จะพบว่ารายได้ในปี 2517 สูงกว่าปี 2513 ถึง 11 เท่าตัว และสูงกว่าเมื่อปี 2493 ถึง 160 เท่าตัวทีเดียว

จากการที่กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปคสามารถสร้างความมั่งคั่ง (Wealth) ด้วยการเพิ่มราคาจำหน่ายน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปลายปี 2516 สืบต่อเนื่องมาในปี 2517 ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการค้าระหว่างประเทศอย่างน่าสนใจยิ่ง ทั้งนี้เพราะในช่วงปี 2505-2515 กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปคเกินดุลการค้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1 ต่อปีเท่านั้น อัตรานี้ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70.27 ในปี 2516 โดยในปี 2516 เกินดุลการค้าอยู่ 18.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ. แต่ในปี 2517 นั้น สมาชิกโอเปคเกินดุลการค้าถึง 82.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากปี 2516 ถึงร้อยละ 327.60

ผลจากการเพิ่มราคาน้ำมันดิบในช่วงปลายปี 2516-2517 ยังทำให้
เงินทุนสำรองของบรรดากลุ่มประเทศสมาชิกโอเปกพุ่งทะยานสูงขึ้นจากประมาณ
13,225 ล้านดอลลาร์. ณ วันสิ้นปี 2516 เป็นประมาณ 45,768 ล้านดอลลาร์.
ณ วันสิ้นปี 2517 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 246.07 ต่อปี เปรียบเทียบกับอัตรา
เพิ่มของปี 2515 และ 2516 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนหน้าในอัตราร้อยละ 35.69
และ 37.43 ต่อปี ตามลำดับ

(2) ผลกระทบต่อบริษัทน้ำมันนานาชาติ นับตั้งแต่ช่วงปลายปี
2516 เป็นต้นมา ภาวะกดดันทางด้านอุปทานน้ำมันโลกผนวกเข้ากับการที่สมาชิก
โอเปกเพิ่มราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ต่อบริษัทน้ำมันนานาชาติทั้งที่ดำเนินการอยู่ในสหรัฐอเมริกาและในแหล่งต่าง ๆ ของ
โลกอย่างรวดเร็วทำให้อัตราผลตอบแทนของบริษัทเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี
2516-2517 โดยในปี 2516 และ 2517 อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของบริษัท
น้ำมันนานาชาติที่ดำเนินการในต่างประเทศมีอัตราสูงถึงร้อยละ 20.9 และ 23.9
ตามลำดับ เปรียบเทียบกับร้อยละ 9.9 ในปี 2515

การที่กลุ่มประเทศสมาชิกโอเปกเพิ่มราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นกว่า 3
เท่าตัว จากช่วงต้นปี 2516 - ต้นปี 2517 ผนวกเข้ากับการที่สหรัฐอเมริกาได้ลด
ค่าเงินดอลลาร์สกุลดอลลาร์ของดอลลาร์ในช่วงปี 2516 มีผลทำให้มูลค่ารวมของน้ำมันคง
คลังของบริษัทน้ำมันนานาชาติเพิ่มขึ้นโดยปริยาย ซึ่งผลจากการที่มูลค่าน้ำมันคงคลัง
เพิ่มสูงขึ้นนี้เป็นปัจจัยอันสำคัญทำให้อัตรากำไรเพิ่มสูงขึ้นมากดังกล่าวแล้ว

ผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของบริษัทน้ำมันนานาชาติ
ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การที่บริษัทเหล่านี้ได้ลงทุนในกิจการอื่น ๆ ที่มีใช้น้ำมัน

อาทิ เช่น การดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ปิโตรเลียม กิจการเดินเรือบรรทุกน้ำมัน
เหล่านี้ เป็นต้น ได้สร้างผลกำไรเพิ่มขึ้นในอัตราสูง

ถ้าพิจารณาจากข้อมูลของกระทรวงการคลังแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้
แสดงให้เห็นถึงผลกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทน้ำมันนานาชาติในต่างประเทศ
19 แห่ง ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2516 เปรียบเทียบกับช่วงไตรมาสแรกปี 2517
ก็จะพบว่า ผลกำไรกว่าครึ่งหนึ่งได้มาจากการเพิ่มขึ้นในมูลค่าของน้ำมันคงคลังกว่า 1
ใน 5 เป็นการเพิ่มขึ้นจากกำไรในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์เคมี และ
เกือบ 1 ใน 10 เป็นอัตรากำไรที่ได้จากกิจการเดินเรือบรรทุกน้ำมัน และจากการ
ปรับค่าของเงินตราสกุลต่าง ๆ

(3) ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม
วิกฤตการณ์น้ำมันโลกปี 2516-2517 ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ
อุตสาหกรรมอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ
อุตสาหกรรมต้องพึ่งพาอาศัยน้ำมัน เป็นปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงและน้ำมัน
ที่ใช้ส่วนมากก็ต้องอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมาชิก
โอเปค อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้สามารถปรับตัวได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว
ทั้งยังสามารถผลักดันการไปสู่บรรดาประเทศกำลังพัฒนาของโลกได้ด้วยการเพิ่มราคา
จำหน่ายสินค้าอุตสาหกรรมสูงขึ้น เพื่อชดเชยกับภาวะในการสั่งซื้อน้ำมันราคาแพงเข้า
ประเทศ

ในปี 2517 ภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมของโลก
โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา

(Organization for Economic Cooperation and Development : OECD)

มีแนวโน้มชะลอตัวลงจากปีก่อน ๆ มาก ทั้งนี้พิจารณาได้จากอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่แท้จริง (Real Growth Rate of GNP) เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจากอัตราร้อยละ 6.0 ในปี 2516 เหลือเพียงร้อยละ 0.1 ในปี 2517 ประเทศอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ของโลก 7 ประเทศ (สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร) มีอัตราการเจริญเติบโตของ Real GNP ติดลบร้อยละ 0.3 โดยที่สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Recession)

รุ่งขึ้นในปี 2518 กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมทั้งหมดต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตของ Real GNP ของทุก ๆ ประเทศในกลุ่ม OECD รวมกันแล้วมีค่าเป็นติดลบร้อยละ 0.8 ดูเหมือนว่าอิตาลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยค่อนข้างจะรุนแรง พิจารณาได้จากอัตราการเจริญเติบโตของ Real GNP มีค่าติดลบร้อยละ 3.5 1.8 1.7 และ 1.3 ตามลำดับ

ในขณะที่เดียวกันภาวะเงินเฟ้อในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมดังกล่าวของโลกก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากระดับร้อยละ 7.5 ในปี 2516 เป็นร้อยละ 13.1 ในปี 2517 ประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีภาวะเงินเฟ้อรุนแรงในปี 2517 ก็คือ ญี่ปุ่น อิตาลี สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส โดยดัชนีราคาผู้บริโภค ในปี 2517 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2516 ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 24.3 ร้อยละ 19.1 ร้อยละ 16.0 และ 13.7 ต่อปีตามลำดับ

ทางด้านภาวะขาดดุลการชำระเงินนั้น ปรากฏว่าตั้งแต่ปี 2517-2520 กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมของโลกต้องเผชิญกับปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน

เป็นจำนวนเฉลี่ยถึงปีจะไม่ต่ำกว่า 15 พันล้านเหรียญสหรัฐ. ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่ในระยะก่อนหน้าที่จะเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันโลกปี 2516-2517 กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมมีดุลชำระเงินเกินดุลถึงเช่นในปี 2515 เกินดุลอยู่ประมาณ 7.79 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เพิ่มขึ้นเป็น 10.71 พันล้านเหรียญสหรัฐ. ในปี 2516 ประเทศอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ของโลก 7 ประเทศเริ่มเผชิญกับปัญหาการขาดดุลชำระเงินอันหนักหน่วงในปี 2517 โดย 5 ใน 7 ประเทศ (ได้แก่ สหราชอาณาจักร อิตาลี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และแคนาดา) ขาดดุลการชำระเงินเป็นจำนวนรวมกันถึง 28.46 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เปรียบเทียบกับปี 2516 ทั้ง 5 ประเทศ มีดุลการชำระเงินขาดดุลรวมกันเพียง 5.27 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เท่านั้นเอง แต่ถ้ารวมสหรัฐอเมริกาและเยอรมันตะวันตกเข้าด้วยแล้ว ภาวะการขาดดุลการชำระเงินของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมรายใหญ่ 7 ประเทศในปี 2517 มีประมาณ 16.87 พันล้านเหรียญสหรัฐ. เปรียบเทียบกับยอดเกินดุล 6.27 พันล้านเหรียญสหรัฐ. ในปี 2516

(4) ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศกำลังพัฒนา (Less Developed Countries : LDCs) ก็ต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเทศพัฒนาดังกล่าวแล้ว ผลจากการที่น้ำมันมีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปลายปี 2516 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาทั้งในกลุ่มประเทศซึ่งมีน้ำมันเป็นสินค้าออก (Oil-exporting developing countries) กับกลุ่มประเทศซึ่งต้องพึ่งการนำเข้าน้ำมัน (Oil-importing developing countries) กล่าวคือรายได้เฉลี่ยต่อคน (per capita GNP) ของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีน้ำมันเป็นสินค้าออก ในช่วงปี 2503-2512 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.8 ต่อปี เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งต้องพึ่งการนำเข้าน้ำมัน

มีรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.1 ต่อปี แต่ครึ่งวิกฤติการณ์น้ำมันโลกได้อุบัติขึ้นในช่วงปลายปี 2516-2517 ผลปรากฏว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีน้ำมัน เป็นสินค้าออกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.5 ต่อปี ในขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งต้องพึ่งการนำเข้าน้ำมันมีรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2.7 ต่อปีในช่วงปี 2513-2522

เนื่องจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีความจำเป็นในเรื่องการพัฒนาประเทศ ต้องพึ่งพาน้ำมันอันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต กอปรกับความต้องการสินค้าทุน (Capital Goods) ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย ยิ่งน้ำมันมีราคาแพงขึ้นราคาสินค้าทุนก็เพิ่มทวีสูงขึ้นไปอีก ส่งผลให้เกิดภาวะขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินรุนแรงขึ้นโดยลำดับ ดังจะเห็นได้วก่อนเกิดวิกฤติการณ์น้ำมันในช่วงปลายปี 2516-2517 ประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องนำเข้าน้ำมันมีภาวะขาดดุลการค้าชำระเงินในสัดส่วนที่ต่ำ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) นั่นคือ ในปี 2516 กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องนำเข้าน้ำมันมีภาวะขาดดุลการค้าชำระเงินอยู่ประมาณ 6.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 1.1 ของ GNP แต่ครึ่งในปี 2518 ภาวะขาดดุลการค้าชำระเงินได้เพิ่มขึ้นเกือบ 6 เท่าตัวเป็น 19.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.1 ของ GNP ในปีเดียวกัน

นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรงอีกด้วย โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งน้ำมันจากต่างประเทศได้รับผลกระทบต่อราคาสินค้าภายในประเทศในอัตราที่สูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งออกน้ำมัน เช่นในปี 2516 ภาวะเงินเฟ้อ (วัดด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค) ของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องนำเข้าน้ำมันเฉลี่ยร้อยละ 20.4 ในขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออกมีอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 11.3 ผลของราคาน้ำมันที่ประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งน้ำมัน

ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปลายปี 2516-2517 ยังผลให้อัตราเงินเฟ้อของ
กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาดังกล่าวพุ่งทะยานสูงขึ้นสู่ระดับร้อยละ 27.9 และ 18.8
ตามลำดับ ในปี 2518 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงในรอบทศวรรษที่ผ่านมา

(ข) ะยะปี 2522-2523 วิกฤตการณ์น้ำมันโลกปี 2522-
2523 เริ่มส่อเค้าแห่งความสับสนวุ่นวาย เมื่อเกิดการปฏิวัติโค่นล้มราชบัลลังก์ของ
กษัตริย์ซาห์ปาเลวีแห่งอิหร่าน ในเดือนตุลาคม 2521 ยังผลให้เกิดการนัดหยุดงาน
ขึ้นในบริเวณแหล่งผลิตน้ำมันของอิหร่านโดยทั่วไป ซึ่งนอกจากจะทำให้ปริมาณการ
ผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศเริ่มลดลงเรื่อย ๆ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2521 เป็นต้น
มาแล้ว ยังมีผลต่อระดับการส่งออกอย่างมากอีกด้วย

ก่อนเกิดการปฏิวัตินั้น อิหร่านสามารถส่งออกน้ำมันดิบได้มากเป็น
อันดับสองของโลกรองจากซาอุดีอาระเบีย และยังผลิตได้มากเป็นอันดับสี่ของโลกด้วย
โดยในเดือนกันยายน 2521 อิหร่านสามารถผลิตน้ำมันดิบได้เฉลี่ยวันละ 6.1 ล้าน
บาร์เรล แต่ในช่วงเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ผลผลิตลดลงเหลือเฉลี่ยวันละ 5.7 ล้าน
บาร์เรล จนกระทั่งในช่วง 15 วันแรกของเดือนพฤศจิกายน 2521 ผลผลิตเฉลี่ย
เหลือเพียงวันละ 1.4 ล้านบาร์เรล แต่ในช่วงครึ่งหลังของเดือนพฤศจิกายน
ผลผลิตกระเตื้องขึ้นมากจนทำให้การผลิตเฉลี่ยตลอดเดือนพฤศจิกายน มีประมาณวันละ
3.5 ล้านบาร์เรล และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงต้นเดือนธันวาคม ต่อมาในตอนกลาง
เดือนธันวาคม 2521 ผลผลิตน้ำมันดิบของอิหร่านโดยเฉลี่ยเหลือเพียงวันละ 1 ล้าน
บาร์เรลเศษเท่านั้น จากที่เคยผลิตได้ 5.8 ล้านบาร์เรลต่อวันในตอนต้นเดือน ใน
ขณะเดียวกันปริมาณการส่งออกซึ่งในช่วงต้นเดือนธันวาคม สามารถส่งออกได้ประมาณ
วันละ 5.2 ล้านบาร์เรล ก็ลดลงเหลือวันละ 600,000 บาร์เรล ในตอนกลางเดือน
ภาวะการณียิ่งเลวร้ายลงอีกเมื่อคนงานในโรงกลั่นน้ำมันต่าง ๆ นัดหยุดงานกันอย่าง

กว้างขวาง จนกระทั่งในช่วงปลายเดือนธันวาคม ผลผลิตเฉลี่ยเหลือเพียงวันละ 200,000-250,000 บาร์เรล ต่ำกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศซึ่งมีประมาณ วันละ 750,000 บาร์เรล อิหร่านจึงต้องงดการส่งน้ำมันออกโดยสิ้นเชิง นับตั้งแต่ วันที่ 27 ธันวาคม 2521 เป็นต้นมา

ผลผลิตน้ำมันดิบยังคงลดลงเรื่อย ๆ จากระดับเฉลี่ยวันละ 2.45 ล้านบาร์เรล เหลือเพียงเฉลี่ยวันละ 0.46 ล้านบาร์เรล และ 0.65 ล้านบาร์เรล ในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2522 ตามลำดับ จนกระทั่งในเดือนมีนาคม ผลผลิต มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสู่ระดับใกล้เคียงกับช่วงเดือนธันวาคม 2521 คือ สามารถผลิตได้ เฉลี่ยวันละ 2.4 ล้านบาร์เรล หลังจากนั้นเป็นต้นมา ผลผลิตอยู่ในระดับทรงตัวคือ เฉลี่ยประมาณวันละ 3.9 ล้านบาร์เรล ในช่วงไตรมาสที่สองและไตรมาสที่สามของปี และลดลงอีกเล็กน้อยเหลือเฉลี่ยวันละ 3.5 ล้านบาร์เรล ในไตรมาสสุดท้ายของปี อย่างไรก็ตามผลผลิตตลอดช่วงปี 2522 ก็ยังต่ำกว่าระดับเฉลี่ยซึ่งเคยผลิตได้วันละ 5.2 ล้านบาร์เรล ในปี 2521 อยู่ถึงร้อยละ 41.60

การเปลี่ยนแปลงราคา ขณะเดียวกันบรรดาสมาชิกโอเปคได้เปิดให้มีการประชุมขึ้นที่กรุงอาบูดาบี นครหลวงของประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ระหว่าง วันที่ 16-17 ธันวาคม 2521 เพื่อกำหนดราคาน้ำมันดิบทางการกันใหม่ ซึ่งในที่สุด ที่ประชุมมีมติร่วมกันว่าให้เพิ่มราคาน้ำมันดิบชนิดเบาสูงขึ้นจากเดิมบาร์เรลละ 12.70 เหรียญสหรัฐ. ไปอีกร้อยละ 5 ในวันที่ 1 มกราคม 2522 และเพิ่มสูงขึ้นอีกร้อยละ 3.809 ร้อยละ 2.294 และร้อยละ 2.691 ในวันเริ่มแรกแห่งไตรมาสที่ 2 ไตรมาส ที่ 3 และไตรมาสที่ 4 ของปี 2522 ตามลำดับ ซึ่งก็หมายความว่าราคาทางการ ของน้ำมันดิบชนิดเบา (Arabian Light Crude) จะเพิ่มสูงขึ้นจากบาร์เรลละ 12.70 เหรียญสหรัฐ. ในตอนสิ้นปี 2521 เป็น 14.546 เหรียญสหรัฐ. ในช่วงไตรมาส

ที่ 4 ของปี 2522

แต่เนื่องจากภาวะการผลิตและการส่งออกน้ำมันดิบของประเทศ
อิหร่านในช่วงไตรมาสแรก ปี 2522 ยังคงลดน้อยลงจากปลายเดือนธันวาคม 2521
อีก ซ้ำร้ายยังเกิดตลาดประมูล (Spot Market) ขึ้น ทำให้ระดับราคาน้ำมันดิบ
ในตลาดประมูลสูงกว่าราคาทางการเป็นอันมาก เพราะมีการแย่งซื้อน้ำมันด้วยเงินสด
ภาวะขาดแคลนน้ำมันดิบยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ตลอดช่วงไตรมาสแรกปี 2522 ดังนั้น
บรรดาสมาชิกโอเปกจึงได้เปิดประชุมร่วมกันขึ้นอีกที่กรุงเจนีวา นครหลวงของประเทศ
สวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 26-27 มีนาคม 2522 โดยที่ประชุมตกลงใจให้เพิ่ม
ราคาน้ำมันดิบทางการจากบาร์เรลละ 13.339 ในวันที่ 1 มกราคม 2522 เป็น
บาร์เรลละ 14.546 เหรียญสหรัฐ. ในวันที่ 1 เมษายน 2522 (ราคานี้เดิมที่ตกลง
ว่าจะใช้เป็นราคาในวันที่ 1 ตุลาคม 2522)

หลังจากนั้น บรรดาสมาชิกโอเปกได้มีการประชุมพิจารณาปรับราคา
น้ำมันดิบทางการสูงขึ้นอีกหลายครั้ง จนกระทั่งในวันที่ 15-17 กันยายน 2523
ที่ประชุมกลุ่มโอเปกมีมติให้ซาอุดีอาระเบียขึ้นราคาน้ำมันดิบอาระเบียชนิดไลท์ อิกบาร์เรล
ละ 2 เหรียญสหรัฐ. เป็น 30 เหรียญสหรัฐ. และมีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม
ศกเดียวกัน ส่วนผู้ผลิตรายอื่นคงราคาไว้บาร์เรลละ 32-37 เหรียญสหรัฐ. ผลของ
การประชุมครั้งนี้ทำให้ราคาน้ำมันดิบชนิดเบาของประเทศผู้ผลิตในตะวันออกกลาง
ลดลงจากบาร์เรลละ 32 เหรียญสหรัฐ. เหลือ 30 เหรียญสหรัฐ. แต่ระดับราคาน้ำมัน
ดิบโดยเฉลี่ยของกลุ่มโอเปกก็สูงขึ้นจากระดับก่อนหน้าประมาณร้อยละ 7 เป็นบาร์เรล
ละ 32.20 เหรียญสหรัฐ.

ต่อมาในวันที่ 16-17 ธันวาคม 2523 หลังจากที่ได้เกิดสงคราม